

Mannen en oudere jongens werken in Drenthe op het land; vrouwen en kinderen spinnen wol en vlas. De familie Gerards doet het uitstekend. Anthonie Gerards wordt binnen enkele jaren bevorderd tot 'vrijboer' en krijgt een grote boerderij tot zijn beschikking. Zijn oudste zoon Jan Hendrik wordt uitverkoren tot 'hulpmeester' op de school en zal later de functie adjunct-directeur bij de Maatschappij bekleden. Andere kinderen trouwen met kolonistenzoons die het ver schoppen. Het gezin Gerards behoort zo tot de families die overeenkomstig de doelstelling van de Maatschappij 'allengkens' zijn 'opgebeurd uit de zedelijke verbastering' waar zij door hun armoede in terecht gekomen waren.

Contracten

Het is kenmerkend voor Johannes van den Bosch dat hij al na drie maanden de proefneming als geslaagd beschouwt. Hij begint aan een geforceerde uitbreiding. In 1819 worden er in Frederiksoord vijftig huisjes bijgebouwd. In 1820 wordt de kolonie Willemsoord gesticht, genoemd naar kroonprins Willem, de latere koning Willem II, en in 1821 volgt de kolonie Wilhelminaoord, naar de dan net overleden koningin-moeder Wilhelmina van Pruisen. Daaromheen bevinden zich nog andere kolonies, maar deze worden uiteindelijk administratief samengevoegd met de hierboven genoemde. In totaal komen er ongeveer vierhonderd kleine hoeves, verdeeld over kolonie 1 (Frederiksoord), kolonie 2 (Wilhelminaoord) en kolonie 3 (Willemsoord). De Subcommissie Rotterdam volgt alle ontwikkelingen op de voet en houdt de leden via krantenberichten op de hoogte. Daarbij

krijgt ze steun van de *Rotterdamsche Courant*: 'Onze stadscourant plaatst gratis uit belangstelling voor de zaak'. Het aantal contribuanten stijgt, waardoor Rotterdam het recht krijgt meer mensen naar de koloniën te sturen. In 1819 wordt het gezin van Johannes Verbeek gezonden. Ook zij doen het goed en twee kinderen van het gezin zullen later kiezen voor het koloniale bestaan.

In 1820 is er sprake van een kleine landverhuizing. Veertien gezinnen, bestaande uit vijftien personen, plus vierentwintig weesen armenkinderen, dus in totaal negentachtig Rotterdammers, maken de oversteek over de Zuiderzee. Om meer mensen te kunnen zenden dan waar het aantal contribuanten recht op geeft, heeft Rotterdam ook een aantal bijzondere contracten afgesloten. Die contracten lijken op het principe van 'drie halen, één betalen'. Als de Commissie zes wees- of armenkinderen op een hoeve zet en daar zestig gulden per jaar per wees voor betaalt, mag er gratis een echtpaar mee dat op die kinderen past. Bovendien mogen zich op twee aangrenzende hoeves gratis gezinnen vestigen die de wezen helpen hun land te bebouwen. Als de stad zestien jaar 360 gulden per jaar heeft betaald, zijn deze drie hoeves eigendom van de stad en mag de contractant er zonder verdere kosten 'voor altoos' gezinnen en wezen plaatsen. Dat is lucratief, want in de stad kun je met zestig gulden per jaar geen wees grootbrengen. Rotterdam gaat gretig in op de aanbieding. Op 17 december 1819 sluit 'de Commissie van Oppertoezicht over het Algemeen Armbestuur te Rotterdam' zo'n contract en breidt dat uit naar twaalf armenkinderen en vier behoeftige gezinnen. Na een paar maan-